

donzella --- e verge la n viu exir a gran vergonya e confusió vostra ---» (Ag., III, 216, comprovat igual en l'ed. princeps).

«Bordó qui dins té una espasa --- bordó de dos bots. *Envestir* algú: invadere in aliquem; defensar-se de algú: defendere se ab aliquo», OPou (*TbPu.*, 173), i des d'aquí en la tradició lexicogràfica. El mot no manca de popularitat en el Continent, com ho comprova el fet de no ser estrany a la toponímia: «La Creu de la *mbe-tida*» és tradicional i molt coneguda enmig de les silvestres serralades de Llanera de Solsonès (1964). En cat. central fa el present *envesteix* i s'usa sobretot com a terme ponderatiu per expressar un xoc de carruatges, d'animals, una escamesa desenfrenada entre persones. Però es conserva més vivaç a les Illes, expressant, ja sense gaire ponderació, qualsevol escamesa, fins i tot poc violenta; altre senyal eloqüent del seu gran autoctonisme és que allí es conjuga com a present fort, no incoatiu, *envest*, no pas *envesteix*; altrament en català ha tingut sempre (a diferència del cast.) *v* labiodental, que es manté invariable a totes les regions on no s'han neutralitzat els dos fonemes.

Envestir per 'escometre', 'empendre' el trobem a cada pas en la ploma d'AMAlcover (BDLC VI, 1910, 117 i passim) i en general en la de tots els escriptors balears. Ja en el *DFgra.*: «*envestir*: acometre», «*envestir-se* com a cans de bou: como dogos», «pegar una *envestida*: créixer, dar un estirón». «En un camp espayós, molt alegre y joiosa, / pastura sens temor una llebrêta hermosa; / volgué sa mala sòrt qu'una àguila passàs, / y en son vòl elevat dins l'herba l'afinàs: / la delicada carn mogué sa golosina, / y umplir-se'n es gavatx al instant determina; / l'*envest*, la pren, l'estreny, / y ab un còr fet per mal, / per cumplir son desitx la du dalt un penyal / ---», *GRoca* i *Seguí* (c. 1781, *Fàbula de l'Àguila*, *JMBover*, *BiEscrBal.* II, 274, v. 7).

En les rondalles recollides per l'Arxiduc Lluís Salvador, crida l'atenció l'ús intr.: «sa serp li *envesti*, ella va fugir de por», p. 212; altrament també s'hi troba *envestida* 'ex-abrupte, reny': «l'home no se va donar per entès amb aquesta raó, i li donà una bona *envestida*, i li digué dona d'aigo» (p. 219). Més corrent és usar-lo absolutament, sense compl. personal: «tallà la cadena de l'onso --- —Són molt traidors i donen el 'salto de la tigre'. Si *envest*, tirau-vos de panxa en terra ---», M. S. Oliver (*Hostal de la Bolla*, 75.10).

Però també a les altres illes. P. ex. el llegim en les *Rond. Eivissenques* de JnCastelló (p. 41, aquí en el sentit de 'trobar', cf. *REST*). I a mi mateix se'm presentà en diàleg en els pocs dies que vaig passar a Formentera: on, contant-me una pesquera, em deien «aquell bellmarí l *envestiram* però no el gafàrem» (1963).

En conclusió en català, a diferència del castellà, ha pertangut sempre al fons lexical bàsic de la llengua. Cal, doncs, rectificar la sospita que feia jo reservada ment en el *DCEC* (EMBESTIR) que hagués estat manllevat com a terme militar de l'italià. En castellà sí que ho és. Allà no ha estat mai sinó un terme de llenguatge

militar, amb alguna moderada extensió metafòrica (entre els místics). No hi apareix mai a l'E. Mj. i la primera documentació és de 1554. Com a terme militar apareix en Ercilla, Hurtado de Mendoza, Balbuena, Cervantes, M. de Melo i també és eloqüent la seva inexistència en portuguès.

En canvi a Itàlia *investire*, si bé també terme sobretot militar, consta quasi des de tan antic com en català, ja en Matteo Villani († 1383), en Giambullari (1.ª meitat del S. XVI) etc. Sens dubte, doncs, en castellà és un mot manllevat, i el fet de coincidir la seva aparició amb les guerres d'Itàlia (Ercilla, Mendoza, Cervantes havien militat personalment allà) fa creure que el cast. el rebé d'Itàlia, potser tanmateix ajudant-hi la influència del català i del francès. En francès *investir* apareix en els Ss. XIV-XVI en el sentit general de 'atacar' bèl·licament, i des del XVI en el sentit de 'assetjar, encerclar una plaça forta, que és el que ha quedat en francès. L'acc. de 'rodejar' justament és la ben documentada en llatí clàssic (*investire focum* 'envoltar la llar' frase de Mecenas citada per Sèneca); matís que no és el de l'italià. De tota manera en francès la -s- conservada i la i- són prova sense rèplica que no era mot rigorosament popular.

Alguna cosa tindria d'hereditari, però poc i sota una influència constant de l'italià. En llengua d'oc, l'escasat de la documentació antiga en termes militars fa que n'hi hagi poca documentació medieval. De tota manera, Rayn. v, 529, el cita no sols en el sentit de la investidura feudal (doc. de 1413) sinó també en un poema amorós d'un trobador tan clàssic com Arnaut Daniel: «tan li serai seus fis e obediens, / tro de l'amor, s'ill platz, baizan, m'*envesta*; i aquí em sembla més natural que es tracti d'*envestir* a petons', 'abraçar apassionadament', més aviat que d'una comparació amb el llenguatge jurídic-feudal: tan desplaçat sembla això en termes amorosos, com natural l'altra forta metàfora, en l'estil rebuscat del trobar clus, tan típic d'Arnaut Daniel.

Envestida [Lacav.]. *Investiment* [DTo. 1647]. *Envestidor*. *Envestidura*. En català el sentit feudal queda reservat a la variant sàvia *investir* [Lab.]; *investidura*; *investiment*.⁴

Revestir [Lacav.]; en el sentit sacerdotal, ja en els *Eiximplis* rec. Aguiló: «quan hac dites les 29, que ja estava *revestit* per dir la trentena missa, digueren-li que en la ciutat s'era encès gran foc ---» (II, 193; de nou I, 160). *Revestit* 'cobert de fulles de metall', segle XIV (DAg.). La indústria pròpia i fonament arrelada a la comarca d'Albaida (Montaverner, sobretot) són els tallers de *revestit* de garrafa o bombona (1962). *Revestiari* 'sagristia' (1486, DAg.), mentre que això mateix es deia *revestor* en oc. ant. (nota de V. Crescini, *ZRPh.* XLVII, 47-48). *Malvestir*. *Pervestir*. *Travestir* poc usat i manllevat del fr. i it.; *travestimenta*.

Vestíbul [1868, *SLitCosta*]; «anant i venint pels voltants del *vestíbul* ---», «al cap del *vestíbul* veié de reüll oberta de bat a bat la porta», Noller (*La Febre d'or*, O. C. I, 186.7f., 3). Pres del II. *vestíbulum* id.; encara que hom ho senti com a derivat de *vestir*,